

Physician Assistants (PA) binnen de revalidatiegeneeskunde

Samenwerking, continuïteit en kwaliteit

J.F. Braam, R.K.B. Fengler, R. Kusters

De physician assistant (PA) werd in 2001 in Nederland geïntroduceerd. Sinds 2008 zijn PA's ook binnen de revalidatiegeneeskunde werkzaam.¹ De PA is een medische professional op HBO-Master niveau. In een samenwerkingsverband met een specialist onderzoekt, diagnosticeert en behandelt de PA zelfstandig patiënten, waardoor de medisch specialist meer tijd krijgt voor complexe zorg en andere werkzaamheden. Anno 2012 zijn er in Nederland ongeveer 800 PA's werkzaam binnen nagenoeg alle medische specialismen, waaronder inmiddels circa 30 PA's binnen de revalidatiegeneeskunde. Sinds 1 januari 2012 heeft de PA wettelijke titelbescherming en medische bevoegdheden beschreven in een experimenteerartikel.² Dit nieuwe wetsartikel 36a van de Wet BIG³ is voor een periode van vijf jaar van kracht.

ALGEMENE MAATREGEL VAN BESTUUR

Door het bekrachtigen van dit nieuwe wetsartikel in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)² is de PA zelfstandig bevoegd tot het indiceren en uitvoeren van voorbehouden medische handelingen. Deze wet draagt bij tot erkenning van de PA als medisch professional, maar is vooral een belangrijke stap bij taakherschikking in de zorg. Doordat PA's zelf diagnoses stellen, een behandelplan opstellen en dit tevens uitvoeren, kunnen zij de medisch specialisten en huisartsen ondersteunen in hun werkzaamheden en een rol spelen bij het behouden van betaalbare en kwalitatief hoogstaande zorg. Deze wetswijziging is mede tot stand gekomen door een goede samenwerking tussen het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG) en de Nederlandse Associatie Physician Assistants (NAPA). In de dagelijkse praktijk heeft de

PA een samenwerkingsverband met tenminste één specialist en is de PA gebonden aan de medische richtlijnen van het betreffende geneeskundig specialisme. Binnen deze kaders mag de PA zelfstandig UR-geneesmiddelen voorschrijven die voor het deelgebied van de geneeskunst gebruikelijk zijn.^{2,4}

OPLEIDING

De PA heeft een 2,5 jarige medische opleiding gevolgd op Hbo Master niveau nadat hij/zij een Hbo-opleiding binnen de gezondheidszorg heeft afgerond en minstens twee jaar klinische ervaring heeft opgedaan. De PA-opleiding is op hoofdlijnen afgeleid van het curriculum van de universitaire opleiding geneeskunde. De PA wordt in de volle breedte van de geneeskunde opgeleid, met daarin onder andere een belangrijke plaats voor farmacotherapie. Gelijkijdig vindt specialisatie plaats voor het medisch specialisme, waarin de PA werkzaam is. Medio februari 2012 heeft de ministerraad zich uitgesproken voor een grotere inzet van deze medische professional.⁵ Hiermee krijgt de PA een steeds belangrijkere plaats in de ondersteuning van de medisch specialist. Het aantal gesubsidieerde opleidingsplaatsen voor PA's wordt dit jaar verhoogd tot 200, en gaat in 2013 naar 300.

KWALITEITSREGISTER

Om deze kwaliteit te waarborgen, gebruikt de beroepsvereniging NAPA als basis het (na)scholingsstelsel dat medisch specialisten gebruiken. Er wordt voor de duur van het experimenteerartikel geen publiek BIG-register ingesteld. Derhalve voert de NAPA in overleg met de KNMG en het VWS een eigen kwaliteitsregister.² Alle PA's die in dit stelsel zijn opgenomen voldoen hiermee aan de wettelijk vereiste kwaliteitsnormen. Iedere PA wordt geacht per vijf jaar 200 geaccrediteerde punten door middel van bij- en nascholing te behalen. Registratie in het kwaliteitsregister en het hebben voldaan aan na-/bijscholings-eisen is van essentieel belang met het oog op het tuchtrecht. Sinds 1 januari 2012 valt de PA onder het

Dhr. J.F. Braam, MPA, physician assistant, afdeling revalidatiegeneeskunde, Isala klinieken, Zwolle

Dhr. R.K.B. Fengler, MPA, physician assistant, afdeling revalidatie en sportgeneeskunde, UMC Utrecht

Dhr. R. Kusters, physician assistant i.o., afdeling kinderrevalidatie, Revalidatiecentrum Tolbrug, 's Hertogenbosch

medisch tuchtrecht.² Zo wordt gewaarborgd dat het handelen van deze aangewezen beroepsbeoefenaren ook tuchtrechtelijk kan worden getoetst op dezelfde wijze als de andere zelfstandig bevoegde beroepsbeoefenaren. Bij tuchtrechtspraak zal registratie in kwaliteitsregister meegewogen worden. Daarnaast kan de apotheker registratie in het kwaliteitsregister als voorwaarde stellen voor leveren van UR-geneesmiddelen die zijn voorgeschreven door PA's.² Apothekers, maar ook ziekenhuizen, medisch specialisten en patiënten kunnen het kwaliteitsregister raadplegen via de website van de NAPA.⁶

HUIDIGE STAND VAN ZAKEN

De PA is door zijn achtergrond als bijvoorbeeld fysiotherapeut, ergotherapeut, logopedist, bewegingsagoog of HBO-verpleegkundige zeer geschikt om door te groeien tot een medisch hulpverlener die de revalidatiearts kan ondersteunen en ontlasten. De vooropleiding van de PA maakt deze professional de ideale speler op de markt om taakherschikking binnen de revalidatiegeneeskunde te bewerkstelligen. De PA is gewend om in een team te werken, heeft kennis van aansturing en het houdings- en bewegingsapparaat en heeft inzicht in het revalidatieproces. Sinds het artikel van Fengler et al.¹ is er dan ook veel veranderd wat betreft de bekendheid en erkenning van PA's binnen de revalidatie. De taken van PA's evolueren met de landelijke ontwikkelingen en toegekende medische bevoegdheden, maar ook met de toegenomen ervaring. De huidige 30 revalidatie-PA's zijn zowel werkzaam binnen de kinder- of volwassenenrevalidatie in revalidatiecentra, als in ziekenhuizen. Zij zijn breed medisch inzetbaar en voeren een breed scala aan klinische en poliklinische taken uit. Naast het bieden van basis medische zorg draaien PA's spreekuren gericht op alle frequent binnen de revalidatie voorkomende vraagstukken. Verder draaien zij schoenen- en technische spreekuren, participeren binnen handenteams en bieden integrale spasticiteitsbehandelingen. Aan de voorwaarde van het samenwerkingsverband wordt bijvoorbeeld voldaan, doordat de revalidatiearts parallel spreekuur draait. Zo is er ruimte voor wederzijds overleg waarbij maximaal gebruik gemaakt kan worden van elkaars kennis en ervaring. Naast deze werkzaamheden is in het ziekenhuis het consulentschap een belangrijke taak. Op alle denkbare verpleegafdelingen en ICU geven PA's behandel- en medicatieadviezen, coördineren zij de eerste revalidatie in de acute fase, sturen zij multidisciplinaire teams aan en worden natrajecten geïndiceerd. De revalidatiearts is in dat geval slechts nog op afstand aanwezig voor overleg.

CONCLUSIE

Taakherschikking is inmiddels niet meer weg te denken uit de Nederlandse gezondheidszorg. Met de huidige wetgeving is een belangrijke stap gezet in deze taakherschikking en in de erkenning van de PA als medisch professional. Door de toegekende zelfstandige bevoegdheden is de PA in staat om medisch specialisten te ondersteunen in hun werkzaamheden en een bijdrage te leveren bij het behouden van betaalbare en kwalitatief hoogstaande zorg. De vooropleiding van de PA maakt deze medische professional de ideale speler op de markt om taakherschikking binnen de revalidatiegeneeskunde te bewerkstelligen. De verwachting is dan ook dat het aantal PA's werkzaam binnen de revalidatiegeneeskunde de komende jaren verder zal stijgen.

REFERENTIES

1. Fengler RKB, Wissel MJM de, Meer A van der, Visser-Meily JMA. *Physician Assistants in de revalidatie, Revalidata* 143, juni 2008, 39-40.
2. *Besluit van 21 december 2011, houdende tijdelijke regels inzake de opleiding, deskundigheid en tijdelijke zelfstandige bevoegdheid tot het verrichten van voorbehouden handelingen van de physician assistant, Stb 2011, 658.*
3. *Wijziging Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg onder andere in verband met de opnemingsmogelijkheid tot taakherschikking, Stb. 2011, 568, inwerkingtreding Stb. 2011, 631.*
4. *Wijziging van de Geneesmiddelenwet in verband met de noodzaak enige technische verbeteringen aan te brengen in die wet, Stb. 2011, 572, inwerkingtreding Stb. 2011, 631.*
5. *Kamerstukken II, 2011/2012, 29 282, nr. 148.*
6. <http://napa.artsennet.nl>

Noot:

Bent u benieuwd naar meer informatie over de functie van PA, het curriculum en de inzetmogelijkheden van PA's binnen de revalidatie? Dan bent u van harte uitgenodigd om tijdens het jaarcongres 2012 deel te nemen aan het mini-symposium 'The Physician Assistant, from innovation to implementation'

Correspondentie

J.F. Braam, MPA
Isala klinieken
Afdeling revalidatiegeneeskunde
Dr. Van Heesweg 2
8025 AB Zwolle
E-mail: j.f.braam@isala.nl